

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS AMŽIAUS PAGRINDU UAB „PIETINĖ ODONTOLOGIJOS KLINIKA“ DARBO SKELBIME TYRIMO

2023 m. balandžio 3 d. Nr. (23)SN-27)SP-21
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau vadinama ir Tarnyba) 2023 m. vasario 20 d. gautas pareiškėjos (duomenys neskelbtini) (toliau vadinama ir – Pareiškėja) 2022 m. vasario 17 d. skundas dėl galimos diskriminacijos amžiaus pagrindu UAB „Pietinė odontologijos klinika“ (toliau vadinama – Klinika) darbo skelbime dėl administratorės (-iaus) pareigų (toliau vadinama ir – Darbo skelbimas). Darbo skelbime rašoma, kad vienas iš reikalavimų darbuotojui – 35–50 metų amžius.

2023 m. vasario 27 d., vadovaujantis Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 25 straipsnio nuostatomis, kreiptasi į Pareiškėją, prašant patikslinti skundą: atsakyti, ar Pareiškėja pati kandidatavo (ketino kandidatuoti) į pareigas, kurios nurodytos skunde minimame Darbo skelbime, bei ar į Darbo skelbime nurodytas pareigas darbuotojo (-os) vis dar ieškoma?

2023 m. kovo 10 d. pakartotinai kreiptasi į Pareiškėją, prašant patikslinti skundą, papildomai teirautasi, ar Pareiškėja siekia, kad būtų įvertinta ir individuali situacija bei galima diskriminacija įsidarbinant, ar ji pageidauja, kad tyrimas būtų atliktas tik dėl Darbo skelbime nurodytų aplinkybių.

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, lygių galimybių kontrolierė 2023 m. kovo 15 d. raštu Nr. (23)SN-27)S-119 kreipėsi į Klinikos vadovą (-ę) ir paprašė motyvuotai atsakyti, kur buvo publikuojamas Darbo skelbimas, kokioje (kokiose) interneto svetainėje (svetainėse) jis buvo paskelbtas; kas ir kieno nurodymu parengė bei išplatino Darbo skelbimą; koku teisiniu pagrindu Darbo skelbime yra nurodytas reikalavimas dėl kandidatų amžiaus; ar į Darbo skelbimu siūlomas pareigas yra priimami tik nurodyto amžiaus asmenys (jei taip, koku teisiniu

pagrindu); prašyta nurodyti į pareigas kandidatavusių asmenų amžių bei informuoti, ar į minėtas pareigas yra priimta (-as) darbuotoja (-as) (jei taip, prašyta nurodyti asmens amžių).

Taip pat prašyta pateikti ir kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierė 2023 m. kovo 21 d. raštu Nr. (23)SN-27)S-125 kreipėsi į Klinikos vadovą (-ę) ir paprašė motyvuotai atsakyti į pirmuoju raštu užduotus klausimus bei papildomai nurodyti 2023 m. kovo 16 d. telefonu su tarnybos darbuotoja kalbėjusios darbuotojos vardą, pavardę bei jos pareigas.

Pakartotinai prašyta pateikti ir kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2023 m. kovo 16 d. telefonu paskambinusi moteris (savo vardo, pavardės nenurodė) informavo, kad į minėtas pareigas Klinikoje darbuotoja (-as) jau priimta (-as), taip pat ji pokalbio metu išsakė šiuos žodžius: „ko jūs kabinėjatės prie mūsų darbo skelbimų, mes nenorime jaunų mergaičių, kurios padirba vieną dieną ir išeina <...>“.

2023 m. kovo 16 d. Tarnyboje gautas Klinikos atsakymas elektroniniu laišku: „Raštą gavome. Darbo skelbimas išimtas“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2023 m. kovo 22 d. Tarnyboje gautas Klinikos atsakymas į pakartotinį paklausimą (toliau – Atsakymas). Atsakyme aiškinama: „darbo skelbimas buvo publikuojamas odontologija.com, skelbiu.lt puslapiuose bei *Facebook* socialiniame tinkle, skelbimai iš visų minėtų vietų išimti dėl rasto asmens darbo pozicijai; skelbimas parengtas klinikos vadovės ir išplatintas klinikos vadovės atstovaujamo žmogaus; darbo skelbime nurodytas kandidatų amžius tik dėl priežasties, jog tokio amžiaus žmonės moka ar susikalba rusų kalba, nei jaunesnio amžiaus žmonės, kurių pagrindinė antroji kalba yra anglų kalba. Didžioji dalis klinikos pacientų, pensinio amžiaus asmenys, yra rusakalbiai (lietuviškai ir angliškai nešneka), taip pat ir ukrainiečiai. Toks amžiaus rėžis nėra pateikiamas kaip menkinimas ar diskriminacija kito darbingo asmens; į darbo skelbimo siūlomas pareigas priimami įvairaus amžiaus asmenys, kurie moka, susikalba rusų kalba.“

Į Klausimą, kuriuo prašyta nurodyti į pareigas kandidatavusių asmenų amžių, pateiktas atsakymas: „nuo 28 metų amžiaus asmenys.“ Į klausimą, kuriuo prašyta nurodyti asmens, priimto į minėtas pareigas, amžių, atsakyta: „38 metų asmuo, kuris moka, susikalba rusų kalba, dėl rusakalbių pacientų gausos.“ Taip pat į klausimą, kuriuo prašyta nurodyti 2023 m. kovo 16 d. telefonu su tarnybos darbuotoja kalbėjusio asmens vardą, pavardę bei pareigas, atsakyta: „<..>, klinikos vadovė.“

Pareiškėja Tarnybai nepateikė atsakymų į paklausimus.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Klinika, interneto tinklalapiuose www.skelbiu.lt, www.odontologija.com bei socialiniame tinkle *Facebook* patalpindama Darbo skelbimą dėl administratorės (-iaus) pareigų, kuriame nurodyta, kad vienas iš reikalavimų darbuotojui – 35–50 metų amžius, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 11 straipsnio nuostatų, pagal kurias skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, išskyrus šio įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 4 ir 7 punktuose nustatytus atvejus.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, kurios III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs. Žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu.

Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos.

Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų

pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Nagrinėjamu atveju nustatyta, kad Klinika interneto tinklalapiuose www.skelbiu.lt, www.odontologija.com bei socialiniame tinkle *Facebook* paskelbė Darbo skelbimą dėl administratorės (-iaus) pareigų, kuriame nurodyta, kad vienas iš reikalavimų darbuotojui – 35–50 metų. Tyrimo metu Klinika informavo, kad Darbo skelbime kandidatų amžių nurodė tik dėl to, kad, anot jų, tokio amžiaus žmonės moka rusų kalbą, nes didžioji dalis klinikos pacientų yra rusakalbiai. Klinika teigė, kad kandidatų amžiaus išskyrimas Darbo skelbime nėra kito darbingo asmens menkinimas ar diskriminacija, bei pažymėjo, kad „į darbo skelbimo siūlomas pareigas priimami įvairaus amžiaus asmenys, kurie moka, susikalba rusų kalba“. Taip pat Klinika paminėjo, kad Darbo skelbimas buvo parengtas Klinikos vadovės ir išplatintas Klinikos vadovės atstovaujamo žmogaus. Klinika taip pat informavo, kad dėl Darbo skelbimo kandidatavo asmenys nuo 28 metų amžiaus, šiuo metu skelbimas jau nėra publikuojamas, į pareigas priimtas 38 metų asmuo, kuris susikalba rusų kalba. Papildomai Klinika informavo, kad 2023 m. kovo 16 d. telefonu su Tarnybos darbuotoja kalbėjo Klinikos vadovė.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 7 punkto nuostatas, tiesiogine diskriminacija nėra laikomi tokie atvejai, kai dėl konkrečių profesinės veiklos rūšių pobūdžio arba dėl jų vykdymo sąlygų tam tikra žmogaus savybė yra esminis ir lemiamas profesinis reikalavimas, o šis tikslas yra teisėtas ir reikalavimas yra proporcingas.

Atsižvelgiant į tai, kad nėra objektyvių priežasčių, galinčių lemti tai, jog Darbo skelbimu siūlytos darbo funkcijos galėtų būti siejamos su jas atliekančio asmens amžiumi, nėra pagrindo teigti, kad šias darbo funkcijas galėtų atlikti tik 35–50 metų amžiaus asmenys, taigi šiuo atveju amžius nėra būtinas (neišvengiamas) ir lemiamas profesinis reikalavimas. Pažymėtina, jog Klinikos nurodyta aplinkybė, jog pretendentų amžius nurodytas dėl to, kad šio amžiaus žmonės moka rusų kalbą, nesudaro pagrindo konstatuoti, kad Klinika pateikė įrodymus, pagrindžiančius būtinumą taikyti amžiaus kriterijų darbo ieškantiems asmenims (Lygių galimybių įstatymo 4 str.).

Konstatuotina, kad Klinika Darbo skelbimu nepagrįstai išskyrė vieną asmenų amžiaus grupę (35–50 metų). Šiais veiksmais Klinika padarė Lygių galimybių įstatymo 11 straipsnio reikalavimų pažeidimą.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 6 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Įspėti Kliniką dėl padaryto lygių galimybių pažeidimo.
2. Su sprendimu supažindinti Kliniką ir Pareiškėją.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė